

Stockholm, 21 februari 2023

Till:

Statsrådet Johan Forssell

Cc:

Statssekreterare Diana Janse

Utrikesråd Helen Eduards, Avdelningen för internationell utveckling

Departementsråd Sigrun Rawet, Enheten för utvecklingsbanker, hållbarhet och klimat

Gruppchef Dag Sjöögren, Klimatgruppen

Ambassadör Lars Ronnås, Klimatgruppen

Utrikesråd Dag Juhlin-Lannfelt

Departementsråd Niclas Kvarnström

Departementsråd Pontus Rosenberg

Sveriges ansvar inför ett klimatprojekt som hotar ursprungsfolk och miljö i Nicaragua

Ett klimatprojekt i miljardklassen, finansierat via FN:s Gröna klimatfond, riskerar att utsätta Nicaraguas ursprungsbefolkning för ökat våld och fördrivning från sina marker. Projektet kan också leda till ökad markförstöring och kan dessutom allvarligt skada klimatfondens trovärdighet. Sverige är en av de största bidragsgivarna till fonden och kan spela en viktig roll för att avvisa detta projekt.

Vid den Gröna klimatfondens (GCF) styrelsemöte i Sydkorea den 13-16 mars kommer frågan om det stora klimatprojektet *Bio-Clima* upp till ett avgörande. Projektet är i huvudsak koncentrerat till området Bosawás på Nicaraguas Atlantkust, som präglas av stor biologisk mångfald och som idag utgör det största återstående regnskogsområdet i Centralamerika samt det tredje största i världen. Lokalbefolkningen i området består främst av medlemmar ur de två urfolksgrupperna *miskito* och *mayagna*, som bott där i hundratals år. Området finns sedan 1997 med på listan över FN-organet UNESCOs *skyddade biosfärer* och ursprungsfolkens rätt till marken har – i princip – godkänts av staten Nicaragua sedan 2005.

Det övergripande projektmålet är att minska avskogningen och öka områdets upptag av koldioxid (mitigation), genom investeringar som främjar uthållig markanvändning. Genomförandet är beräknat till sju år och den totala budgeten uppgår till drygt en miljard svenska kronor (116,7 miljoner USD), varav hälften utgörs av gåvor. Gröna klimatfonden står för drygt 50% av budgeten medan resten kommer från GEF (Global Environment Facility) respektive CABI (Central American Bank for Economic Integration). För genomförandet ska Nicaraguas miljöministerium ansvara, med stöd från CABI.

Bio-Climaprojektet godkändes av GCFs styrelse i november 2020 men har – till följd av omfattande kritik – ännu inte startat. Vid Fondens styrelsemöte den 13-16 väntas frågan komma till ett avgörande, varför Sveriges agerande i detta sammanhang är av stor vikt.

Kritiken rör fyra centrala aspekter:

- (1) Den berörda lokalbefolkningen och dess legitima representanter har inte konsulterats på ett adekvat sätt och man har inte givit det ”free, prior and informed consent” som krävs enligt fondens egna regler.
- (2) De lokalsamhällen som omfattas av projektet har sedan många år utsatts för väpnat våld från utomstående som vill tillskansa sig deras marker. Under senare år har ett femtiotal mördats och tusentals har fördrivits från sina marker. Även ett antal ledare för ursprungsfolkens organisationer har mördats. Detta våld riskerar att trappas upp om projektet blir av.
- (3) Projektets utformning svarar inte mot urfolkens normala sätt att leva; investeringarna riskerar att främst attrahera folk utifrån och leda inte bara till ökat våld utan också till ökad miljöförstöring.
- (4) CABEIs verksamhet styrs inte av regler som stämmer med GCFs policies, särskilt vad gäller deltagande och information och CABEI har hittills inte fått fram någon oberoende part som ska ansvara för monitoring av projektet – ett villkor som beslutades när projektet klubbades igenom.

Ett officiellt klagomål mot projektet – som innehöll punkterna ovan – nådde GCF i juni 2021. Fondens interna kontrollmekanism (IRM) undersökte anmälan och publicerade i mars 2022 ett första utlåtande (*Compliance Appraisal Report*), där man deklarerade att det preliminärt (*prima facie*) föreföll finnas grund för de framförda farhågorna och att man därför skulle inleda en mer ingående undersökning. Rapporten från denna undersökning blev klar under hösten 2022 och delgavs Fondens styrelse, dess sekretariatet samt övriga parter (dock ej de klagande) inför styrelsemötet i oktober förra året. Något beslut om projektets framtid fattades dock inte vid detta möte, utan frågan sköts upp till sammankomsten i mars 2023, i avsikt att till dess få in kompletterande material och då slutligen kunna fatta ”an informed decision on this matter”.

Till kritiken mot själva projektet ska läggas att Nicaragua idag är en diktatur, där hårt förtryck råder, inga fria medier kan verka och nästan alla enskilda organisationer har förbjudits. Ett hundratal internationella organisationer har utvisats, och vare sig Vatikanen eller Internationella Röda Korset tillåts ha någon representant på plats. Många av Nicaraguas främsta miljöaktivister, som aktivt har stött ursprungsfolkens rätt till sin mark, lever idag i exil – en av dessa har häromdagen dessutom (olagligen) berövats sitt nicaraguanska medborgarskap. Varken lag eller rätt existerar numera i Nicaragua. Detta är också ett av skälen till att USA sedan december 2018 beslutat att man aktivt ska motsätta sig alla lån och gåvor till Nicaragua från internationella institutioner, så länge som Nicaraguas regering inte vidtar åtgärder för fria och demokratiska val (*Nicaragua Investment Conditionality Act*).

I sammanhanget ska också nämnas att Världsbanken i februari 2021 beslutade att stoppa ett liknande projekt för absorption av CO2 som också skulle förläggas till regnskogsområden i Nicaragua, ett projekt banken hade godkänt i mitten av 2019. Ett av huvudskälen bakom beslutet att upphäva godkännandet var det ökande våldet mot områdets ursprungsfolk.

Kort sagt: Det allmänna syftet med projektet Bio-Clima må vara lovvärt – men givet omständigheterna är projektet orealistiskt och riskerar att åsamka stor skada. *Det skulle vara som att hålla bensin på en redan svårsläckt brasa*, sa en av ursprungsfolkens representanter nyligen. Bio-Clima är idag ett projekt som kan orsaka ökat våld och brott mot mänskliga rättigheter, som kan leda till ökad markförstöring – och som även allvarligt kan skada Gröna fondens trovärdighet inför framtiden.

Men än finns möjligheter att förhindra detta. Sverige spelade en viktig roll i själva tillkomsten av den Gröna klimatfonden, är fortsatt en av de allra största bidragsgivarna och har, via utrikesdepartementet, en representant i fondens styrelse. Det är vår förhoppning att Sverige tillsammans med andra närstående länder ska samordna ett principfast avvisande av projektet BioClima och även tillse att den kompletta interna rapporten om projektet görs offentlig.

Undertecknat av:

Pierre Frühling (Ordförande, Föreningen för demokrati och mänskliga rättigheter i Nicaragua)

Eivor Halkjaer (Sveriges ambassadör i Nicaragua 1994-1997)

Jan Bjerninger (Sveriges ambassadör i Nicaragua 1997-2000)

Klas Markensten (Sveriges ambassadör i Nicaragua 2000-2003)

Eva Zetterberg (Sveriges ambassadör i Nicaragua 2003-2008)

Ewa Werner Dahlin (Sveriges ambassadör i Nicaragua 2008-2010)

Michael Frühling (Sveriges ambassadör i Nicaragua 2010-2014)

Anders Kompass (Sveriges ambassadör i Nicaragua 2017-2020)

Jan Cedergren (fd ordf. the Adaptation Fund och svensk repr. i styrelsen för the Green Climate Fund)